

Bijenteelt in lattenkasten

Tekst en foto's Bart de Coo

De raat zit met een beetje 'braamraat' vast aan de kastwand. Soms is lossnijden nodig, meestal niet.

In de eerste aflevering van deze reeks kwam heel kort ter sprake wat de ontwerpers in de jaren '60 bewoog om de latten nauw op elkaar te laten aansluiten. De onvermijdelijke verstoring van het nest bij een inspectie verloopt op die manier veel gelijkmatiger, waardoor de bijen veel kalmer lijken te reageren dan bij een spaarkast het geval geweest zou zijn, wanneer de dekplank in één keer wordt opgelicht.

Ik ben me er zeer bewust van dat de juistheid van deze bewering lastig te controleren valt. U zou er bovendien op kunnen wijzen dat ook raampjeskasten geïnspecteerd kunnen worden met twee doeken, zoals veel imkers doen. U laat een smalle ruimte tussen de beide doeken open, waartussen telkens maar één raat tegelijkertijd uitgenomen wordt. Dat zou toch ook moeten bijdragen aan de kalmte van een volk? Ik blijf nochtans koppig, omdat ik met zowel raampjes- als lattenkasten werk, en omdat ik telkens weer meen te constateren dat mijn lattenvolken veel gedweeër zijn dan mijn raampjesvolken.

De latten zijn niet alleen het aanhechtingspunt voor de raten; ze vormen ook het dak van de kast – dat u weliswaar nog droog en koel moet houden met een ander dak. Ook dat scheelt allemaal weer geld en gedoe. Heerlijk. Als het puur gaat om het werken met bijen en niet om de honing, dan is de lattenkast superieur.

Inspectie

U begint de inspectie uiteraard met een raat die zich aan de buitenkant van het nest bevindt. U kunt een beitel uit de handel gebruiken, maar een zakmes werkt eigenlijk ook wel.

U kunt ook beginnen met de raat die bij het vlieggat zit. Tussen die voorste lat en de voorwand van de kast zit namelijk een smalle vulstrook die u kunt wegtrekken, waardoor de voorste lat uitneembaar wordt. Ik begin desondanks bijna altijd achteraan en ga door met raten bekijken, naar voren werkend, totdat ik gezien heb wat ik wil zien. Het hele nest uit elkaar halen is bijna nooit nodig, zelfs bij het kunst-zwermen maken niet, als de moeder gauw gevonden is.

Controleer eerst of de raat niet is vast gebouwd aan de kastwand. Dat gebeurt vaak met kersverse raat en als het gebeurt, dan zit de 'braamraat' zoals dat heet bijna altijd bovenaan, dicht tegen de lat. Snij deze braamraat eerst door, van beneden naar boven. Het gebruik van een ouder-

Lattenkasten sluiten is een delicaat klusje: je plet gemakkelijk een paar bijen. Let ook op de propolis aan de onderkant van de lat, die van tijd tot tijd verwijderd moet worden.

wets korfmes is aan te bevelen, omdat dat vooroverbuigen scheelt en omdat u daarmee uw handen heel ver buiten het nest kunt houden, waarmee u de bijen ook weer minder verstoort.

Keren en sluiten

Raten keren doet u gewoon zoals u dat bij de beginners-cursus geleerd heeft: de raten mogen niet horizontaal komen te liggen: dan loopt en valt er van alles uit en af, en bovendien zou de raat wel eens kunnen breken. Verschillende factoren maken raten stevig dan wel kwetsbaar. Oudere, bebroede raat die niet al te vol zit met honing, stuifmeel en broed, laat zich behandelen alsof het een raampje is, zeker als het niet al te warm is buiten. Maar o wee als u een pas uitgebouwde raat in handen heeft, vol met honing, stuifmeel en broed en het is 28°C en er is sprake van een groot broednest waar de lauwe warmte bijna voelbaar vanaf straalt. Misschien dat u in dat geval maar beter helemaal kunt afzien van keren. De kou maakt de raten niet slap, maar broos, wat minstens even gevaarlijk is; koude, onbebroede raat verpulvert als vliedunne fondant en scheurt heel gemakkelijk, zeker als het zwaar is van het wintervoer. In de winter overal vanaf blijven dus.

Het sluiten van de kasten moet u oefenen. Als u een ervaren raampjesimker bent, dan zal dit fenomeen nieuw zijn voor u. Veel bijen zullen immers tussen de latten zitten, waardoor het onvoorzichtig sluiten van de kast onherroepelijk geplette bijen met zich mee zal brengen en dat willen we niet. U zult zien dat lattenimkers telkens intuïtief hetzelfde doen: ze drukken de onderkant van de terug te plaatsen lat tegen de bovenkant van de reeds op zijn plaats liggende lat aan en 'schuiven' de lat naar beneden, waardoor de bijen het nest in gedreven worden. Wat ook vaak helpt is het 'schudden' of op en neer bewegen van de terug te plaatsen lat op een halve centimeter van de laatste lat, waardoor de bijen zowel naar boven als naar beneden gedreven worden; weg van de gevaarlijke engte.

Tussen de latten brengen de bijen grote hoeveelheden propolis aan. Na verloop van tijd kan dat zo veel worden, dat wegkrabben noodzakelijk wordt, omdat anders de latten

Een gezond volk!

“Reizen met deze kasten is geen probleem, zolang de kasten niet te diep zijn.”

één of meerdere millimeters verder van elkaar vandaan komen te liggen dan de bedoeling is. Zó fanatiek hoeft u anderzijds nu ook weer niet te zijn, omdat de propolis bij warm weer zacht is en zich makkelijk laat indrukken en vervormen. Daardoor is enige kracht al voldoende om de latten strak tegen elkaar aan te krijgen. Als u het toch nodig vindt om propolis tussen de latten te verwijderen, dan zult u zien dat de bijen daar vaak geïrriteerd op reageren. Probeer in dat geval het stuk gereedschap niet te veel over de lat heen te laten steken.

Reizen

Reizen met deze kasten is geen probleem, zolang de kasten niet te diep zijn. Een diepte van 25 cm, zoals vaak gehanteerd wordt, is prima. Daardoor worden de raten niet te lang, waardoor ze niet zo kwetsbaar zijn. Vlak voordat u reist, laat ons zeggen de avond van te voren, brengt u stukken tape aan, dwars op de latten en over de korte kastwanden heen. Nu kunnen er geen latten meer lostrillen of omhoog komen. Vlieggaten dichtstoppen doet u met een prop schuimrubber of een dot gras.

Het is handig om aan de kopse kanten latten of handvatten aan te brengen, zodat de kasten makkelijk getild kunnen worden. Als u nu de kast aan de kopse kanten vastpakt, dan staan de raten haaks op uw buik. Nu kunt u de kast kantelen zoveel als u wilt. Door dit soort zaken wordt het minstens even gemakkelijk om met deze kasten te reizen als met korven.

Dus u wilde bestuivingimker worden? U wilt niet telkens afhankelijk zijn van een medewerker voor het vervoer van uw kasten? U wilt lekker veel volken kwijt kunnen in een niet al te grote auto? U wilt minimale investeringen? Dan is de lattenkast uw beste vriend. ◆